

JORDI GARCIA

Abandonar la llengua dels assassins

David Castillo

Algú imagina la literatura alemanya sense Kafka, Joseph Roth i Meyrink? Per culpa dels nazis, la cultura alemanya va perdre grans artistes i la llengua alemanya va ser expulsada de zones d'influència per sempre més. Una cosa semblant va passar amb escriptors russos, com Nabokov i Brodsky, que van abandonar la Unió Soviètica per acabar adoptant l'anglès literari. O amb Kundera, que escriu en francès.

Víctima de l'extermini, Aharon Appelfeld va aprendre l'hebreu com a llengua d'acollida i hi ha escrit 40 llibres. Philip Roth el descriu com "un escriptor desplaçat, deportat, desposseït i desarrelat. Tan única com el tema és la veu que s'origina en la consciència ferida, concertada amb l'amnèsia i amb la memòria, a mig camí entre la paràbola i la història". Potser és un escriptor d'enlloc, però ho és de tots.

No és una qüestió de blanc o negre. No n'hi ha uns de bons i uns altres que siguin la maldat personificada. És un conflicte entre dues nacions.

Quines nacions?

Els àrabs i els jueus, no només els palestins. Em continuo preguntant per què no érem estimats a Europa i per què no ho som a Israel.

La literatura concentracionària té noms de pes que, com vostè, pertanyen de la pròpia experiència. Fa poc, però, ha aparegut un llibre d'un escriptor actual que narra l'Holocaust sense haver-lo viscut: *Les benignes*, de Jonathan Littell. Que en pensa?

No el puc llegir. No puc llegir un llibre sobre el mal, un llibre on hi ha el diable des de la primera pàgina fins a l'última. No vull llegir un llibre sobre les aranyes i no sobre els éssers humans.

Què busca en els escriptors?

La humanitat i per això llegeixo Kafka i Dostoievski, els dos clàssics que em són més propers.

Philip Roth ha parlat molt de la seva obra. També el llegeix?

També i, malgrat ser més jove, era amic de Saul Bellow i Bashevis Singer. Philip Roth està interessat en la meua experiència de sofriment.

Però no només en això, suposo.

No, els escriptors han de ser admirats per la seva escriptura i no per la seva experiència. Molta gent ha passat per aquest infern: el repte és donar-li forma. Dir, de tot plegat, alguna cosa amb sentit.

Els seus personatges veuen en la ficció un refugi davant l'horror del món real.

Més que en la ficció, en la fantasia. Mariana és una dona molt sensible i que ha tingut moltes dificultats a la vida, com el fet que el seu pare la maltractés. Fer volar coloms és la seva manera de fugir de tot plegat.

Aquesta manera de ser d'ella, alegre, desinhibida, sentimental, contrasta amb la violència de fora.

Sí, l'entorn és terrible, perquè fora de la casa hi ha la guerra i a dins la violència dels homes que s'aprofiten de les dones. Però els éssers humans no són mai o una cosa o una altra: fins i tot els soldats alemanys poden necessitar calidesa humana. Hi ha també el personatge de la nena prostituta que encara es fa preguntes innocents. Ella és l'àngel de la bondat enmig del terror.

Una manera de vèncer la por és l'alcohol. Mariana té un problema amb això i vostè, com a bon escriptor, mai no la jutja.

Com podria jutjar-la? Ella està sola, va tenir una infantesa terrible, ha d'allitar-se amb homes que la maltracten. Quan ets addicte, què pots fer? Jo ho vaig ser durant 10 anys, a Israel. Al principi, l'alcohol era el motor per escriure, però al final et destrueix i et mata. A mi em servia per escriure i per viure, com a la Mariana, però és dolent.

Al llibre es diu que quan un passa per experiències tan terribles com les que narra en surt canviat. És el seu cas?

Que després d'una situació tan terrible en puguis sortir diferent és una esperança, però al final tot continua igual. Després d'una guerra es diu que no n'hi haurà més, que la gent serà millor, però, malauradament, no és així.

¿El caràcter de l'home és el seu destí?

Sí, tal com va dir Heràclit.

¿Per això, malgrat tot, vostè conserva l'humor?

Sí, intento ser el millor possible, sobretot com a escriptor i també com a ésser humà.

No és el mateix?

Sí, és el mateix Appelfeld.

Es nota.